

KUNSKAPSNV:
ANIMALIEPRODUKTION

Årsrapport 2024

Årsrapport 2024

- 2-3: Etablering
- 4-5: Lantbrukets kunskapsbank
- 6-7: Behov från branschen
- 8-9: Kunskapsutveckling genom samarbete
- 10-11: Sammanställning och spridning
- 12-13: Stallförsök
- 14-15: Teamet på Kunskapsnavet
- 16-29: Ämnesområden
- 30-31: Styrgruppens arbete
- 32-33: Samarbete och nätverkande
- 34-35: Ekonomisk redovisning
- 36-37: Resultat och effekt

Årsrapport Kunskapsnav animalieproduktion:
Texter: Kunskapsnav animalieproduktion
Foto: Lasse Angantyr, Elisabeth O'Hara, Olya Danilevich

Kunskapsnav animalieproduktion är en verksamhet som drivs inom RISE, Research Institutes of Sweden, på uppdrag av regeringen.

Etableringen är klar

Vi fick till uppgift att skapa ett kunskapsnav för den svenska animalieproduktionen. Det är en verksamhet som är ny i sin form och vi har tagit oss tid för att bygga grunden. 2024 var året när vi fick bitarna att falla på plats både när det gäller organisationens struktur och vi rekryterade de medarbetare vi behöver för att kunna driva navet.

Vi har ett huvuduppdrag som går ut på att vi med kunskapsutveckling ska öka lönsamheten, stärka konkurrenskraften och minska sårbarheten hos de svenska animalieproducenterna. För att gagna de svenska lantbrukarna tänker vi lösa den uppgiften genom att få alla branschens aktörer att jobba mot ett gemensamt mål och bli ännu bättre på att dra nytta av varandra. Det gagnar de svenska lantbrukarna. Ett av våra verktyg för att ta fram ny kunskap men även sammanställa

Vi tänker lösa den uppgiften genom att få alla branschens aktörer att jobba mot ett gemensamt mål och bli ännu bättre på att dra nytta av varandra.

redan befintlig är vårt expertnätverk, som vi under året formaliserat genom ramavtal. Där samarbetar vi med de ledande rådgivningsföretagen i Sverige, Danmark och Finland, universitet och myndigheter.

Genom att vi knutit till oss dessa organisationer har vi även fört dem närmare varandra. När vi nu går in i 2025 kan vi konstatera att etableringen av Kunskapsnavet är klar. I takt med att rätt kompetenser kommit på plats och avtal med samarbetspartners blivit klara har arbetet med att uppdatera, sammanställa och producera kunskap påbörjats på flera av våra ämnesområden. Vi är redo att axla vår roll som nav i den svenska animalieproduktionens kunskapsutveckling.

Navets huvudarbetsuppgifter är att:

- Sammanställa och tillgängliggöra nationell och internationell kunskap.
- Stärka samverkan och erfarenhetsutbyte i kunskapsystemet och vara en länk mellan aktörerna.
- Bidra till samsyn om vilken kunskap som behöver tas fram och genomföra behovsanalys.
- Genomföra eller initiera försök, tester och utvärderingar.

Lantbrukets kunskapsbank

Det har saknats en samlingspunkt för kunskap inom svenskt lantbruk. Vi skapade den under 2024 och den heter Lantbrukets kunskapsbank. Den ska lanseras 2025.

I grund och botten är kunskapsbanken en databas där vi kan samla information. Men det speciella med databasen är hur lantbrukaren kan söka och hitta information. Databasen är personligt anpassad efter användarens preferenser, till exempel produktionsgren eller andra intressen, som definieras när man skapar sitt konto. För en lantbrukare med smågrisproduktion kommer sidan anpassas med innehåll som berör grisproduktion. All annan information finns givetvis tillgänglig också. Tekniskt sett är kunskapsbanken klar. Vi har under 2024 arbetat med att skapa och samla innehåll. Detta arbete fortsätter intensifierat under 2025. När den har tillräckligt med information att erbjuda kommer vi att lansera

den för de svenska animalieproducenterna, rådgivarna och allmänheten. Detta kommer att ske under första halvan av 2025. I utvecklandet av kunskapsbanken har vi haft ett mycket fint samarbete med danska SEGES. Den danska versionen heter Landbrugsinfo och är något som SEGES utvecklat under många år. Vi kunde med hjälp av SEGES undvika många av de misstag och fallgropar som de stött på under åren. Sökbarheten är en av de viktigaste detaljerna i

kunskapsbanken och därför är märkningen av artiklarna oerhört viktig. Där har vi samarbetat med experter på Växa, Gård & Djurhälsan och Hushållnings-sällskapen. På så vis har vi i ett tidigt skede involverat rådgivningsföretag i kunskapsbanken och dess utformning. Kunskapsbanken kommer att bli navet i navet. Det är kring den vi kommer att arbeta med att samla och sprida kunskap. Vi kommer att arbeta hårt för att det här ska bli den naturliga platsen för att publicera material för alla kunskapskapande aktörer och den naturliga första platsen att gå till för att söka kunskap.

Vi kommer att arbeta hårt för att det här ska bli den naturliga platsen för att publicera material för alla kunskapskapande aktörer och den naturliga första platsen att gå till för att söka kunskap.

Behoven är i fokus

För att navet ska vara till bästa möjliga nytta, ska vi fokusera på lantbrukarnas behov. En stor del av arbetet går därför ut på att identifiera, analysera och prioritera dessa.

Det gör experterna genom omvärldsbevakning och samarbeten och till sin hjälp har de analysgrupper inom varje område. Där finns animalieproducenter och branschens företrädare på alla plan och genom dem kan vi ta reda på vilken kunskap som behöver initieras, uppdateras, utvecklas och tillgängliggöras. Efter att kunskapsbehoven identifierats, analyserar navet hur vi bäst tar oss an dem. Under 2024 har alla analysgrupper påbörjat sitt arbete. Medan stallbyggnad och får/lamm var i gång tidigt på året, så påbörja-

de mjölk, gris, nötkärr och ägg sitt arbete under hösten. Utöver enskilda möten under året hölls i september ett gemensamt årsmöte i Jönköping. Där samlades alla analysgrupper och även marknadsrepresentanter för att göra ett avstamp inför det kommande årets aktiviteter samt för att utbyta erfarenheter. Under mötet betonades analysgruppernas viktiga roll i att bidra med insikter och behovsinspel till navet. Grupperna har ett stort inflytande över framtida kunskapsutveckling inom anima-

lieproduktionen. Programmet för tvådagarsmötet bestod av flera workshops, där deltagarna delade sina erfarenheter och diskuterade hur kunskapsnavet ska jobba framöver för att bidra till ökad produktivitet och lönsamhet inom den svenska animalieproduktionen. Under respektive arbetsområde beskrivs närmare vad analysgrupperna arbetat med under året samt vilka som ingått i grupperna. I slutet av 2025 kommer vi att utvärdera hur analysgrupperna och dess roll har fungerat.

Expertnätverket till vår hjälp

Behovet av uppdaterad och ny kunskap är stort. Navet har som uppdrag att skapa nya samarbeten med branschens aktörer. Vi har därför utarbetat ett system för samarbete med experter och finansiärer.

De större kunskapsbehov vi identifierar kommer därför att dels utföras av expertnätverket, dels genom att rekommendera Jordbruksverket och andra finansiärer att utlysa projektmedel för det. Även navet kommer själva att producera kunskap och material, samt framför allt ha en roll av att identifiera, initiera, sammanställa och samordna de kunskapsprojekt som utförs. Genom de samarbeten vi arbetat fram under året kan vårt expertnätverk eller andra finansiärer börja arbetet med att möta behoven. Expertnätverket är ett samarbetsprojekt med de ledande rådgivningsföretagen i Sverige, Danmark och Finland, universitet och myndigheter. Samarbetet har under 2024 formaliserats genom ramavtal, vilket möjliggör för

navet att agera snabbt. Statsstödsreglerna gör att vi måste följa lagen om offentlig upphandling när vi involverar samarbetsparter i aktiviteter som innebär ersättning. När till exempel analysgrupperna identifierar ett behov kan det mötas snabbt genom ett samarbete inom ramen för nätverket. Genom att vi knutit till oss dessa organisationer har vi även fört dem närmare varandra och vi hoppas under 2025 fördjupa samarbetet ytterligare. I stället för att navet gör allt själva, innebär en beställning av till exempel en kunskapssammanställning av våra partners både ett konkret samarbete kring kunskapsutveckling samtidigt som det bidrar till kunskapshöjning hos de involverade aktörerna.

Kunskapsnavets expertnätverk består av:

- Växa
- Gård & Djurhälsan
- Hushållningssällskapet
- SLU
- SVA
- SEGES (Danmark)
- LUKE (Finland)

Påbörjade kunskapsprojekt

Under 2024 har vi genomfört och påbörjat en rad kunskapsprojekt:

Projekt: (Avslutat)

Definiera parametrar och principer i olika produktionsmodeller.

Område:

Får och lamm

Utförare:

Gård & Djurhälsan

Projekt: (Avslutat)

Inventering av befintlig kunskap som behöver uppdateras.

Område:

Gris, nöt, mjölk, får och lamm

Utförare:

Växa

Projekt: (Pågående)

Material för smittskyddshöjande arbete på gård.

Område:

Gris

Utförare:

Gård & Djurhälsan

Projekt: (Pågående)

Kartläggning av antikroppar i besättningar som haft Blåtunga.

Område:

Får och lamm

Utförare:

Gård & Djurhälsan samt SVA

Projekt: (Pågående)

Vatten som utfodringsmedel.

Område:

Alla djurslag

Utförare:

Hushållningssällskapet

Projekt: (Pågående)

Räknesnurra för vallfoder.

Område:

Nöt

Utförare:

Gård & Djurhälsan

Projekt: (Pågående)

Artiklar till Kunskapsbanken inom området stallbyggnad.

Område:

Stallbyggnad

Utförare:

Växa

Projekt: (Pågående)

Informationsmaterial om djurslagsspecifika sjukdomar.

Område:

Gris

Utförare:

SVA

Projekt: (Pågående)

Kunskapssammanställning avhandling ekonomi dikor.

Område:

Nöt

Utförare:

Hushållningssällskapet

Projekt: (Pågående)

Utbildningsmaterial för personal i form av manualer.

Område:

Gris

Utförare:

Gård & Djurhälsan

Sammanställning och spridning

Regeringens uppdrag till navet är att sammanställa och tillgängliggöra nationell och internationell kunskap. Vi har tagit oss an uppdraget genom att börja med det förstnämnda, att sammanställa.

Det finns redan idag otroligt mycket kunskap, men den är utspridd på många olika platser och allt finns inte heller digitalt. Det finns också ett behov av att lyfta och visa bra metoder och arbetssätt som vi idag redan vet om, men som kan ha glömts bort eller av andra anledningar inte används. Mycket kunskap- och utvecklingsarbete sker idag i projektform. Det är ambitiösa och intressanta projekt, men

ofta stannar arbetet när projektet är slut och materialet tas inte om hand. Det är också svårt att veta om kunskapen som ligger ute på olika hemsidor är uppdaterad och aktuell. Genom våra samarbeten har vi nått en samsyn om att det finns behov av en samlade plats för uppdaterad och kvalitetsgranskad kunskap och information. Det är där Lantbrukets kunskapsbank kommer göra skillnad.

Från och med nu finns en plats där projekten kan leva vidare. Vi kommer att kunna ha hand om materialet i kunskapsbanken men även korspublicera det på andra platser. Under 2024 skapade vi kunskapsbanken. Under 2025 kommer vi att driftsätta den, samla och anpassa material och sedan påbörja det stora arbetet med att lära vår omgivning att använda den. När kunskapsbanken väl

finns på plats och materialet är tillgängligt kommer vi att kunna nyttja innehållet för att skapa riktade kunskapskampanjer i form av poddserier, instruktionsfilmer, digitala studiebesök eller andra former av interaktivt material. Vårt mål är att kunskapsbanken ska vara lantbrukarens självklara plats för kunskapsinhämtning.

Vi testar stallförsök

Kunskapen ska komma närmare lantbruket och animalieproducenterna och vara konkret och användbar. Som en del i det arbetet har vi under året arbetat med att starta upp ett system för test och försök på svenska gårdar.

Det första projektet fick grönt ljus under årets sista dagar. Testet är ett sätt att undersöka hur vi ska forma den framtida verksamheten för stallförsök. Det är ett område som kan komma att kräva fler finansiärer och tillsammans med Stiftelsen lantbruksforskning arbetar kunskapsnätet för att hitta vägar för regelbundna tester i framtiden. Det är ett spännande område med potential för goda samarbeten mellan lantbrukarna och branschens aktörer.

Meningen är att hitta och utföra tester som är gårdsnära och kan skapa praktisk nytta för svenska lantbrukare. Vi hämtar inspiration från Danmark där man under många år arbetat med så kallade Farm

tests. Vi vill skapa en liknande verksamhet men med utgångspunkt från svenska förhållanden och svenska gårdar. Det här stallförsöket blir vårt sätt att testa en helt ny verksamhet.

Det är ett spännande område med potential för goda samarbeten mellan lantbrukarna och branschens aktörer.

Pilotprojektet

Projektet går ut på att mäta den faktiska elförbrukningen för de tre vanligaste mjölkkningsrobotarna över längre perioder i stallmiljö. Det ska jämföra uppmätt förbrukning med tillverkarnas angivna siffror samt

undersöka skillnader. Förväntade resultat på lång sikt:

– Bidra till ökad medvetenhet och kunskap om energiförbrukning inom lantbruket, vilket kan leda till förbättrade beslut gällande investeringar och drift.

– Skapa en mer energisnål och kostnadseffektiv mjölkkningsprocess som gynnar lantbrukare och miljön.

– Fungera som beslutsunderlag för lantbrukare som överväger att köpa mjölkkningsrobotar.

En bredd av kompetens

Rekrytering tar tid. I alla fall om man vill hitta rätt kompetens. Kunskapsnavet har haft en intensiv rekryteringsfas sedan våren 2023. Under lite drygt 1,5 år har 14 personer anställts på Kunskapsnavet.

När vi går in i 2025 har vi fått de kompetenser vi behöver på plats och navets etableringsfas går mot sitt slut. Parallellt med rekryteringarna har det växande teamet arbetat med att skapa de arbetssätt som vi tror ska göra Kunskapsnav animalieproduktion framgångsrikt. Vi har experter inom olika djurslag och även ekonomi och stallbyggnation. De personer som rekryterats har bred kompetens och därmed kan vi överlappa varandras respektive expertområde. Det gör att navet kan arbeta flexibelt. Teamet på navet har försökt att skapa ett system för att inhämta och sprida kunskap. Det har ställt stora krav på oss men även mött en utmaning i

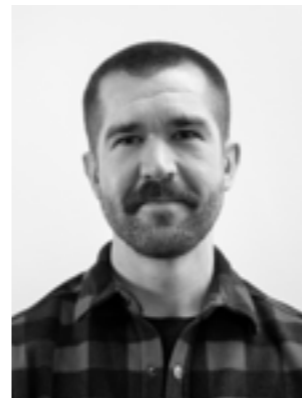
att visa vår omgivning hur vi vill arbeta. Genom samarbeten och deltagande på mässor, konferenser eller workshops har vi beskrivit både vårt syfte och hur vi arbetar för att nå dit. Under 2024 har vi märkt att ämnesområde stallbyggnation behöver ytterligare förstärkning. Inför 2025 har vi därför rekryterat ytterligare en medarbetare och under våren kommer vi ha full bemanning vilket innebär att tre tjänster arbetar med området. Vi har även förstärkt området mjölk med ytterligare en person inför 2025. Jørgen Korning fick till uppgift att starta navet vilket han också gjorde. Under hösten 2024 stod det klart att han skulle sluta

som chef på navet och vända åter hem till Danmark för ett nytt jobb. Chefsrekrytering har pågått under vintern och fram tills att en ny enhetschef finns på plats har Emma Olsson och Johanna Nilsson, som sedan tidigare arbetar på navet, gått in som tillförordnad ledning.

När vi går in i 2025 har vi fått de kompetenser vi behöver på plats och navets etableringsfas går mot sitt slut.

Teamet på kunskapsnavet

Andreas Andersson
Expert stallbyggnation
Placeringsort: Uppsala

Sofia Lindkvist
Expert stallbyggnation
Placeringsort: Uppsala

Eva Salomon
Expert får och lamm
Placeringsort: Uppsala

Maria Eriksson
Expert gris
Placeringsort: Lund

Johanna Nilsson
Koordinator
Placeringsort: Lund

Elisabeth O'Hara
Expert nöt
Placeringsort: Uppsala

Lasse Angantyr
Projektkommunikatör
Placeringsort: Lund

Roger Eriksson
Kommunikationsansvarig
Placeringsort: Lund

Emma Olsson
Expert mjölk
Placeringsort: Lund

Victoria Olin
Expert företagsekonomi
Placeringsort: Lund

Paulina Wahlgren
Expert ägg
Placeringsort: Lund

Kontakta oss!

Gris

Maria Eriksson
Expert gris
maria.eriksson@ri.se

Analysgrupp Gris

Johan Eriksson – Sveriges Grisföretagare
Anna Kihlsby – Gård & Djurhälsan
Jeanette Elander – LRF Kött
Maria Malmström – Grisrådgivarna
Pernilla Strigner – Jordbruksverket
Marie Sjölund – SVA
Axel Sannö – SLU

Behoven är många

Vi ser behov av insatser som visar på produktionsuppföljningens fördelar på gårdsnivå. Dels för att öka produktivitet och lönsamhet på gård samt att effektivisera och förbättra rådgivning och stärka forskningen. Det finns ett stort behov att stärka smittskyddet i och med sårbarheten och hotet som uppstår vid nya sjukdomsutbrott, för att säkra svensk grisköttsproduktion. Foderrelaterad kunskap är ett annat viktigt område då det

är en av besättningarnas största kostnad samt att åtgärder inom området kan göra skillnad för klimatavtrycket. Dock har det ännu inte formulerats specifika behov för arbete inom området. Det har i olika forum uttalats ett behov av samlad och tillgänglig grundläggande information till anställda i besättningar. Behovet grundar sig i att besättningar blir större och anställda fler. Stallförsök är ett återkommande ämne i analysgruppen som

efterfrågas av många aktörer. Det har diskuterats tillämpade försök i förhållande till systematiska tester och forskningsmetoder.

Driven bransch

Den viktigaste inputen från analysgruppen har varit behovsinspel om ämnen och områden samt aktiviteter till dessa. Insikten är att lantbrukarna

inom grisbranschen är otroligt aktiva och framåtsträvande och med detta bedrivs det redan många och relevanta projekt av både näring, myndighet och universitet. Det är viktigt att vi har insikter om dessa projekt för att inte göra dubbelarbete, i och med detta har det skapats en översikt med projektlista som uppdateras med gruppen efter behov.

Kunskapsarbetet har börjat

Genom deltagande i AKIS utförargrupp har rapporten ”Metoder för effektiv kunskapsinhämtning, delning och användning” slutförts. Arbetet och rapporten handlar om olika case och metoder för inhämtning, delning och användning av kunskap inom och mellan organisationer inom de gröna näringarna. Så här långt har vi skrivit en rad artiklar till animalienavets hemsida.

Vi arbetar för framtagande av manualer på en grundläggande nivå för praktisk implementering i produktionen. Syftet är att öka effektiviteten på gård genom att leverera praktiska råd gällande management i de vanligaste förekommande arbetsmomenten och på sikt även öka produktiviteten.

Vi planerar ett arbete med att skapa material för att stärka arbetet med smittskydd på gårds-

nivå. Under hösten 2024 fördes inledande diskussioner om detta med Gård & Djurhälsan. Genom en kommande beställning till vårt expertnätverk kommer det också göras en sammanställning av material för kortfattad information om de vanligaste grissjukdomarna. Syftet är att koppla detta material till manualerna. Dessa diskussioner påbörjades under hösten 2024 med SVA. Projektet ”Grisresan” har

presenterats och diskuterats i analysgruppen och navet följer utvecklingen i det här projektet. Parallellt med detta ser navet med hjälp av analyser över hur vi kan hitta strukturer för långsiktiga och relevanta projekt inom området för att öka intresset för produktionsuppföljning.

Får och lamm

Eva Salomon
Expert får och lamm
eva.salomon@ri.se

Analysgrupp Får och lamm

Gudrun Haglund-Eriksson – Fåravelsförbundet
Tomas Olsson – Lammproducenterna
Karin Lindqvist Frisk – Gård & Djurhälsan
Fredrik Sundblad – LRF Kött
Titti Strömne – Gimrarna
Malin Wåhlstedt – Jordbruksverket
Carl Helander – SLU

Utbildning i fokus

Det finns ett stort behov av att tillgängliggöra kunskap nationellt, som är uppdaterad och öppet tillgänglig. Vi kommer att initiera framtagandet av ett läromedelspaket om lammproduktion med fokus på produktionsmodeller, management och effektivitet. Lammproducenter har också lyft behovet av att få kunskap om vilka djur de ska välja så kunskap behöver tas fram om praktiskt avelsarbete. Vi har medverkat till en kart-

läggning av antikroppar i besättningar som haft blåtung, tillsammans med Gård & Djurhälsan samt SVA. Utifrån resultatet tar Gård & Djurhälsan och SVA fram ett ändamålsenligt vaccinationsprogram med rekommendationer. Målet är ny kunskap om blåtung i en svensk kontext och bidra till att minska ekonomiska förluster för lantbrukarna redan inför nästa betessäsongs.

Analysgruppen leder vägen

Analysgruppen är ett stort stöd i att konkretisera hur behoven ska utformas för att verkligen leda till resultat för fårföretagare. Bland annat har gruppen preciserat vilka målgruppssegment som är viktiga att nå med kunskapsförmedlingen:

- Lammproducenter som vill effektivisera lammproduktionen.
- Lantbruksföretagare som vill starta lammproduktion.
- Lantbruksföretagare som vill ha lammproduktion som ytter-

ligare en produktionsgren på lantbruksföretaget.

- Lantbruksföretagare som vill samarbeta med lammproducenter.

Vi planerar en förstudie om varför stora företag med lammproduktion har valt att avveckla alternativt kraftigt minskat sin produktion.

Status i arbetet

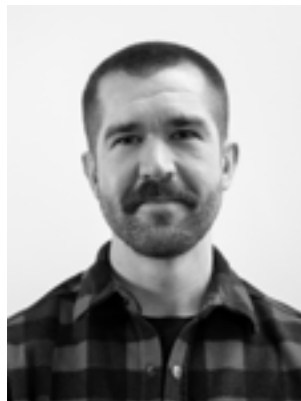
En del kunskap har redan publicerats, baserat på den behovsanalys som finns i Förstudie svenskt lamm 2023–2024. Kunskapen kommer under 2025 att flyttas över till Kunskapsbanken. Kunskapen är på introducerande nivå och svarar på en del av de behov som lyftes i förstudien, såsom kunskapsförmedling om foder, bete och stallbyggnad för får och lamm. Gård & Djurhälsan är en del av expertnätverket och har i ett

uppdrag från navet levererat en sammanfattning och identifierat parametrar och principer i olika produktionsmodeller som är betydelsefulla för lantbruksföretagets lönsamhet. Kartläggningen av blåtung är påbörjad 2024 och praktiskt arbete ska vara färdigt i slutet av februari 2025. Parallellt pågår analys, där besättningar som deltagit får ta del av gårdsspecifika resultat. Målet är att ta fram ett ändamålsenligt vaccina-

tionsprogram med rekommendationer inför betessäsongen 2025. Vi planerar en förstudie om varför stora företag med lammproduktion har valt att avveckla alternativt kraftigt minskat sin produktion, där vi samarbetar med Kunskapsnav företagsledning och entreprenörskap. Vi planerar också workshoppar för lammproducenter i olika delar av landet under 2025, som handlar om optimal pro-

duktion för att utveckla hållbar lammproduktion. Målet är att deltagarna ska få insikt i kalkylering och riskbedömning samt konsten att leda sig själv och andra.

Stallbyggnation

Andreas Andersson
Expert stallbyggnation
andreas.l.andersson@ri.se

Analysgrupp Stallbyggnation

Sara Lundberg – Växa
Sofia Hedlund – Hushållningssällskapet
Erik Fagerberg – LantByggByrån
Helena Olsson Hägg – Agrotekbyrån
Björn Forss Jannes – DeLaval
Anders Klang – NovAB
Anders Olsson – Norrhaga
Knut-Håkan Jeppsson – SLU
Josefine Bjerking – SJV
Gunnar Palmqvist – SJV

Sofia Lindkvist
Expert stallbyggnation
sofia.lindkvist@ri.se

KUNSKAPSNÄT:
ANIMALIEPRODUKTION

Digitala studiebesök

Det har under en längre period funnits ett stort intresse och behov av att öka kunskapen om stallbyggnader inom alla produktionsdjur och produktionssystem. Några av de områden som har högst prioritet är att förklara hur byggprocessen fungerar steg för steg, visa upp innovativa system, byggmaterial och bygglösningar som finns nationellt och internationellt samt undersöka om det är möjligt att minimera byggkostnaderna

och samtidigt bevara en optimal byggnad för både djur och personal. Då Sverige är ett avlångt land kan det bli svårt för lantbrukare att åka ut på studiebesök för att inspireras inför framtida byggprojekt. Vi ser att det finns ett stort intresse för digitala stallvandringar för alla djurslag, storlekar och produktionssystem. Detta är ett av de projekt vi arbetar med att göra under 2025.

Analysgruppen har varit och är ett stort stöd för att få en helhetsblick av branschen och vara lantbrukarnas förlängda arm om vilka behov som finns. Gruppen har hjälpt till med att konkretisera behoven till en frågeställning som vi sedan kan arbeta vidare med. Det finns mycket kunskap men den kan ibland vara svårtillgänglig och därmed är det viktigt att sammanställa kunskapen så att den blir praktiskt tillämpbar för lantbrukare. Behoven hos

lantbrukarna kan se väldigt olika ut och därmed är det viktigt att ta fram både grundläggande material och avancerat material i olika format exempelvis text, film och ljud.

Analysgruppen har varit och är ett stort stöd för att få en helhetsblick av branschen och vara lantbrukarnas förlängda arm om vilka behov som finns.

Mer fart i arbetet

Under 2024 har vi analyserat och sammanställt två konkreta behov som vi har rekommenderat Jordbruksverket att utlysa större projekt kring. I slutet av året genomfördes en upphandling på båda dessa projekt: en bygguide och en kartläggning kring byggfel, brister och skador. Bygguiden ska beskriva byggprocessen steg för steg för samtliga produktionsdjur och kartläggningen ska sammanställa de vanligaste skadorna

som inträffar under byggprocessen. Dessa två projekt förväntas underlätta byggprocessen och spara tid och pengar för både byggherre och byggnadsentreprenör. 2024 har ägnats åt att starta upp projekt som kommer pågå under en längre period och bidra till material i olika kunskapsnivåer och olika typer av format. Genom expertnätverket har vi samarbetat med Växa om en

större mängd informationstexter till Lantbrukets Kunskapsbank på olika teman inom området stallbyggnation.

Vi har även producerat eget i form av informationstexter och filmer samt startat upp flera samarbeten med bland annat Växa, Hushållningssällskapet, Länsstyrelsen, LRF Kött, Glada fåret med mera. Under 2025 kommer ämnesområde stallbyggnad stärkas

upp med ytterligare en person och det ger oss möjlighet att i ännu större utsträckning arbeta tvärs över Kunskapsnavets alla ämnesområden.

Ägg och fågel

Paulina Wahlgren
Expert ägg och fågel
paulina.wahlgren@ri.se

Analysgrupp Ägg

Anders Wiktander – Producentrådet Sv Ägg
Peter Andersson – Producentrådet Sv Ägg
Marie Hogstadius – Svenska Ägg
Alexandra Jeremiasson – LRF
Birgitta Carlsson – Jordbruksverket
Helena Wall – SLU
Helena Eriksson – SVA

Status i arbetet

Navets expert på ägg och fågel kom på plats i slutet av oktober 2024. Primärt fokus under årets sista månader har varit att samla in vilka behov som finns i branschen samt att påbörja produktion och sammanställning av grundmaterial till lantbrukets kunskapsbank.

På analysgruppernas möten har det diskuterats fokusområden och elva (11) mer brinnande punkter har identifierats. Ett av

behoven som funnits med sedan tidigare är handbok för stallbyggnation, då äggproduktionen och äggkonsumtionen förväntas öka. Denna har hanterats av navets stallbyggnadsexperter, som spelat in behovet för såväl äggnärningen som övriga djurslag till Jordbruksverket, som i sin tur har upphandlat att detta ska produceras under 2025.

En annan prioriterad punkt är slaktalternativ för värphöns

som är en aktuell fråga då det är en känslig period i hönsens livscykel. Vi har träffat Svenska Ägg och slaktgruppen hos branschorganisationen. Det har resulterat i att en förstudie ska tas fram. Utfallet från förstudien kommer att avgöra det fortsatta arbetet för projektet. Värmestress, biosäkerhet och smittskydd är även de områden där arbete påbörjats strax innan årsskiftet och fortsätter 2025.

Nyfiken bransch

Analysgruppen har gett en bra insikt i de viktigaste behoven som producenterna och branschen behöver ökad kunskap kring. Den viktigaste insikten har varit att analysgruppen är ett otroligt viktigt verktyg i navets arbete, för att säkerställa att det faktiskt är de mest prioriterade behoven som vi arbetar med.

Fokusområden

Efter dialog med producenter, bransch och analysgruppen, så är ammoniak en återkommande och stor fråga inom fjäderfänärningen som behöver prioriteras framöver. Det finns redan mycket material om ämnet som kan sammanställas men det finns inget enkelt svar på ämnet som är multifaktoriellt. En vinkel som kan behöva studeras närmare är olika uppvärmningssystem och deras för- och nackdelar.

Det har uttalats ett behov av grundläggande kunskap till anställda i fjäderfäanläggningarna då det spås en ökning av äggproduktion i närtid och därmed kommer antalet nyanställda att öka.

Andra viktiga punkter som kommit upp i diskussioner och samtal är bland annat spolmask, e.coli, slaktalternativ, smittskydd och värmestress. Navets roll är här att identifiera

och prioritera de områden där ett höjt kunskapsläge kan bidra till bättre lönsamhet.

Uppstart fågel

Arbetet inom Fågel har varit vilande under 2024 men kommer att startas upp under 2025. Inledande diskussioner kommer att genomföras med kycklingproducenter och bransch under början av 2025 med mål att

en analysgrupp ska etableras under första halvåret.

Det finns många synergier mellan områdena ägg och fågel, de två branscherna kan sannolikt ha stor nytta av varandras kunskap i gemensamma frågor.

Nöt

Elisabeth O'Hara
Expert nöt
elisabeth.ohara@ri.se

Analysgrupp Nöt

Bengt Persson – Sv. Nötköttsproducenter
Magnus Johansson – Sv. Nötköttsproducenter
Anette Seeman – Gård & Djurhälsan
Fredrik Sundblad – LRF Kött
Jannika Krafft – Växa
Karin Lundborg – Jordbruksverket
Anna Hesse – SLU

Stöd i flera utmaningar

Det finns många behov i branschen, men de mest framträdande inkluderar vallfodrets kvalitet och hantering, vattenförsörjning samt möjligheten att använda virtuella stängsel. En ökad användning av metanreducerande fodertillskott och RFID-öronmärken har också lyfts fram som viktiga insatser för framtiden. Frågor som rör smittskydd, att minska andelen kadaver och kalvbrist är viktiga,

liksom en önskan om att öka antalet dikor och förbättra de kalkyler som används för ekonomisk rådgivning och ökad lönsamhet. Genom att fokusera på utveckling av kunskap inom dessa områden kan vi stötta nötköttsproducenterna att möta både ekonomiska och hållbarhetsrelaterade utmaningar.

Fokus på foder och vatten

Analysgruppen har framför allt bekräftat behovet av ökad kunskap kring planering och hantering av vallfoder, vilket är centralt för att förbättra lönsamheten inom branschen. Vatten har också lyfts som ett kritiskt område, både som fodermedel och i frågor om vattenförsörjning i ett föränderligt klimat. Virtuella stängsel har identifierats som en högt efterfrågad lösning av lantbrukarna, men mer forsk-

ning krävs för att möjliggöra beslut på området. Dessa insikter har varit värdefulla för att prioritera insatser och fokusera på de mest angelägna frågorna. Medlemmarna i analysgruppen har varit en avgörande del i att skapa en nära förankring med branschen, och deras inspel och åsikter spelar en central roll för att maximera nyttan av det arbete som navet nu satt i gång.

Kunskapsmaterial på väg

Under 2024 har arbetet med att ta fram kunskapsmaterial om flera smittsamma sjukdomar, bland annat mykoplasma inletts, liksom att tillgängliggöra Kristina Holmströms avhandling om ekonomiska förbättringar i vallfoderbaserade produktionssystem. Det kan bli i form av artiklar i Lantbrukets kunskapsbank. Dessutom har flera nyhetsartiklar publicerats på animalienavet.se för att sprida

relevant och aktuell kunskap till lantbrukarna. Arbetet pågår för att sammanställa och skapa mer material för att stärka kunskapen inom prioriterade områden.

Förutom inspel från analysgruppen har deltagande på olika event, som Elmia, Kalvkalaset och Kötttriksdagen under 2024 gett värdefulla samtal med nötköttsproducenter som också de bekräftar de behov vi fått in.

Likaså har goda relationer och samtal med rådgivningsorganisationerna gett insikter och bekräftat de behov som lyfts från lantbrukare och i analysgruppen. Deltagande på olika event har också gett inspiration till relevanta ämnesområden och legat till grund för flera nyhetsartiklar.

Vatten har också lyfts som ett kritiskt område, både som fodermedel och i frågor om vattenförsörjning i ett föränderligt klimat.

Mjök

Emma Olsson
Expert mjök
emma.olsson@ri.se

Analysgrupp Mjök

Gustav Kämpe – Svensk Mjök
Claes Jonsson – Sveriges Mjökbonder
Peter Kofoed – LRF Mjök
Annica Hansson – Växa
Amanda Andersson – Hushållningssällskapet
Karin Lundborg – Jordbruksverket
Rebecka Danielsson – SLU

Engagemang och stor efterfrågan

Området mjök är spännande och komplext, vilket på många sätt har format det gångna årets arbete. Det har tydliggjorts att det finns både efterfrågan och behov av utökad kunskap på alla nivåer, bland annat mer baskunskap med större tillgänglighet men även att fylla kunskapsluckor inom spetsområden då mjökbranschen ständigt står för nya utmaningar. Analysgrupp Mjök har tydligt

visat sitt engagemang i frågorna genom konstruktiva diskussioner och en stark vilja att utveckla kunskapsområdet. Ett stort antal behovsinspel har kommit in från analysgruppen tillsammans med inspel från andra aktörer i branschen som fångat upp vårt uppdrag. När vi jobbar med prioriteringar inom analysgruppen har det blivit tydligt att mycket prioriteras högt, vilket visar på nyttan och behovet av

kunskapsområdet mjök. Det innebär dock även utmaningar, då det inte går att påbörja insatser inom alla frågor samtidigt. Återkommande inspel från analysgruppen har handlat om djurhälsa och flera projekt kommer att initieras under 2025. En frågeställning som varit aktuell under året, som vi bör ta med oss även framöver, är hur vi säkerställer att lantbrukarnas behov prioriteras framför en-

skilda organisationers intressen. Mjökproducenter är en heterogen grupp med stor variation i geografisk spridning, storlek, intensitet, digitalisering, automatisering, ålder, arbetsstyrka och specialisering. Utmaningen ligger i att säkerställa att resultat från område mjök har relevans för så stor andel producenter som möjligt.

Hög kunskapsnivå

Det finns ett omfattande material att arbeta med på mjöksidan och vi ser positivt på nyrekryteringen av ytterligare en mjölkexpert som dessutom har veterinärkompetens, vilket innebär att vi ytterligare breddar vår expertis. Det finns en efterfrågan på samarbete mellan områdena mjök och nötkött för att stärka båda produktionsgrenarna, exakt hur vi ska arbeta för att båda produktionsgrenarna gynnas,

är dock inte helt klarlagt ännu. Avel, rekrytering, avräkningspriser, slakteriernas roll, avtal mellan gårdar, leverans av kalv och uppfödningsekostnad är några punkter som diskuterats.

Den internationella utblicken har i flera sammanhang lyfts som en angelägen fråga. Även om svensk mjökproduktion håller sig i internationell framkant inom flertalet områden finns

det ständigt aktuella frågor att utforska och där vi kan dra lärdom av andra länder. Sammanfattningsvis ser vi att en stabil grund för arbetet lagts under 2024, och att förutsättningarna är mycket goda för att växla upp det påbörjade arbetet under 2025, med målet att stötta och lyfta svensk mjökproduktion.

Sammanfattningsvis ser vi att en stabil grund för arbetet lagts under 2024, och att förutsättningarna är mycket goda för att växla upp det påbörjade arbetet under 2025.

Företagsekonomi

Victoria Olin
Expert företagsekonomi
victoria.olin@ri.se

Vi ska räkna mer

Det har under året varit många intressanta samtal med lantbrukarna. Det finns en stor vilja att bli bättre företagare och att kunna få tillgång till fler verktyg för att utveckla både sig själv och företaget med anställda. Lantbrukarna behöver stöttning med kunskap om hur det kan implementeras i deras egna företag. Exempel på ämnen som kommer upp är Ledarskap, Självledarskap, Riskplanering,

Riskmanagement, Affärsutveckling, Personalhantering. I samtal kommer det även upp att lantbrukarna önskar kalkyler. Vår uppfattning av detta är att det finns ett behov av ekonomiska beräkningar i produktionen. Det finns redan idag många olika kalkyler men de uppfattas troligen inte som tillräckligt användarvänliga för att göra tillfredsställande uppföljning. Efterhand som Kunskapsban-

ken utvecklas är målet framåt att göra enkla kalkyleringar där lantbrukaren kan byta ut siffrorna mot egna siffror. På så sätt skapar vi en medvetenhet om påverkan på lönsamhet. I detta arbete kommer vi även att se närmare på bakgrundsmaterial till att göra dessa beräkningar då underlaget till beräkningarna idag är något föråldrat. Det har varit en relativt bra lönsamhet inom animalieproduk-

tionen det senaste året. Detta är bra utgångspunkt att driva utvecklingen med och förhoppningsvis hitta en hållbar investeringsvilja framåt. Med detta i bakhuvudet så måste vi skapa stabilitet över tid till fortsatt utveckling. Riskmanagement, det vill säga att spara till sämre tider och bygga upp företagen så de blir hållbara och robusta.

Samverkan med andra

Vi har under året jobbat nära Kunskapsnavet för företagsledning och entreprenörskap. Bland annat har det under året diskuterats att navet ska använda samma kalkyler och beräkningsunderlag i sitt arbete. Detta har navet sett som viktigt eftersom lantbrukarna då känner igen sig och kan också känna säkerhet i kalkyleringsmodellen. Därför inleddes samtal om ett samarbete runt Agriwise. Alla

parter ser ett stort värde i detta samarbete och styrka att driva utvecklingen av kalkylerna vidare gemensamt. Detta är ett arbete vi ser fram emot att starta under 2025. Navet har även samverkat gällande ett behovsinspel från får- och lammnäringen om affärsutveckling. Detta har mynnat ut i ett arbete gällande affärsplaner som kommer lanseras på en workshop första halvan av 2025.

Redan under 2023 inleddes ett samarbete mellan RISE och Växa i ett projekt om djurvälstånd. Detta har fortlöpt under 2024 och vi har tagit fram ekonomiska resonemang till den sammanställning som Växa gjort gällande nötkreatur. Ett annat lite större projekt som vi arbetat med är inom Får och lamm. Detta arbetsområde är den del av vår verksamhet i navet som kom i gång snabbt i

och med Förstudie lamm. Där uttrycktes ett behov av utveckling, vilket vi arbetat på under året och som har resulterat i lite större samarbetsprojekt som fortlöper in på det nya året. Detta arbete kommer sen vara till nytta även för de andra produktionsgrenarna inom navet och är också en del av samarbetet med Kunskapsnavet företagsledning och entreprenörskap.

Styrgruppen – ett stöd för navet

Styrgruppens roll är att löpande följa upp och stötta navets insatser. Den ska verka för att navets verksamhet motsvarar de kunskapsbehov som finns och att verksamheten långsiktigt utvecklas i enlighet med de mål som regeringen satt upp.

Under året har styrgruppen haft fem möten: i februari, maj, augusti samt två i november. På mötet i februari godkändes årsrapporten för föregående år, i augusti diskuterades verksamhetsstatus och kommande prioriteringar och på mötena i november diskuterades samt godkändes verksamhetsplan och budget för kommande år. På majmötet träffades styrgruppen

tillsammans med hela navet i Uppsala för att knyta ihop navets anställda och styrgrupp kring navets syfte och plan. Förutom aktiviteter för att lära känna varandra bättre, diskuterades långsiktiga visioner och planer för arbetsområdena och analysgrupperna den närmaste tiden. Styrgruppens viktigaste inspel under året har fokuserat på prioriteringar, där man bland

annat understrukit att navet bör fokusera på sådant som syns ut på gård och att alltid hålla fokus på konkurrenskraft, lönsamhet och produktivitet. Styrgruppen har även gett inspel på hanteringen av expertnätverkets formalisering genom ramavtal, på framtagandet av processen med stallförsök och på kravprofilen för en ny chef.

Kunskapsnavets styrgrupp

Olof Johansson – Jordbruksverket

Anna Samuelsson – LRF

Hans Agné – Svenska Köttföretagen

Andrea Holmström – Branschrådet för lantbrukets rådgivningsföretag

Renée Båge – SLU

Anneke Svantesson – Regeringskansliet

Magnus Hallberg – RISE

Urval av aktörer vi samverkat med under 2024	
Agricam	Kött & Charkuteriföretagen
Agrihubi	Lammproducenterna
Agronod	Landsbygdsnätverket
Agroväst	Lantmännen
AKIS	Livsmedelsverket
Arla	LRF
AU Foulum	LRF Kött
Borgeby Fältdagar	LUKE
Brunnby Lantbruksdagar	Länsstyrelser
DLG	NAB
Elmia Lantbruksmessa	Nordregio
EUFRAS	Ring 65
Foder och spannmål	RISE
Food & Bio Cluster	SEGES
FORMAS	Skara Kommun
Gimrarna	Skånes fårintressenter
Glada Fåret	SLF
Gotland Grönt Centrum	SLU
Greppa Näringen	SNP
Grisföretagaren	Sustainimal
Grisrådgivarna	SVA
Grønhøj	Svensk Fågel
Gård och Djurhälsan	Svenska Foder
HIR Skåne	Svenska Fåravelsförbundet
HS Halland	Svenska Köttföretagen
Hushållningssällskapet	Svenska Ägg
Jordbruksverket	Sveriges Grisföretagare
KLS	Sweden Food Arena
KRAV	Swedish Agro
Kronägg	trafo:agrar
Kunskapsnav för lantbrukets digitalisering	Velas
Kunskapsnav företagsledning och entreprenörskap	+ en mängd enskilda lantbruksföretag
Kunskapsnav Miljö och Klimat	

Givande samarbeten

Under året som gått har Kunskapsnavets medarbetare träffat mängder med lantbrukare och andra människor i vår bransch. Vi har bjudits in till möten, mässor, konferenser och föredrag. Där har vi haft möjlighet att prata och förklara navets syfte och verksamhet. Där vi funnit det lämpligt har vi bjudit in oss själva för att göra samma sak.

För oss är alla dessa möten viktiga, stora som små. Det är i kontakten med lantbrukarna som vi kan fånga upp enskildas behov och berätta vad navet planerar att göra. Vi vill särskilt lyfta upp den positiva och öppna dialogen med lantbruksorganisationerna, som både bjudit in navets experter till sina egna arrangemang och även tagit sig an deltagandet i analysgrupperna med stort engagemang.

Lantbrukarnas åsikter och inspel i analysgrupperna är väldigt värdefulla. Även det nära samarbetet med Jordbruksverket på olika nivåer har varit viktigt för navets etableringsfas. En tillmötesgående inställning och stöd i den praktiska verksamheten har bidragit till att arbetet går framåt. Detta har bland annat handlat om system och rutiner för behovsinspel och om kunskapsbankens roll i

systemet. Under året har formerna för expertnätverket kommit på plats. Vi har skrivit ramavtal med sju olika organisationer. Innan alla avtalen fanns på plats tog Växa en roll inom nätverket att koordinera samarbeten mellan aktörerna kring inventering av befintliga kunskapsportaler. Det ska bli spännande att utforska vilka samarbeten och resultat som kan komma ur detta nätverk bestående av så mycket kompetens.

Urval av föredrag 2024

Föredrag på Borgeby fältdagar - Värde på nötkreatur (**Borgeby Fältdagar**)
Seminarium Elmia lantbruk – Vad fåret behöver äta (**Elmia**)
Utställning om Animalienavet (Elmia)
EUFRAS Annual Assembly 2024 – presentation (**EUFRAS årliga medlemskonferens**)

Rena kor (**FoU-dagarna**)
Utställning om Animalienavet (**Jordbruksekonomisk konferens**)
Bygg och stallmiljö inom lammproduktion (**Konferens i anslutning till stallvisning**)
Digital stallvandring för fårstall (**Kvällsföreläsning**)

Företagsekonomi (**Kvällsföreläsning för Ring65**)
”Hjälp – jag har blivit byggherre” Från idé till användbar byggnad (**Kötttriksdagen**)
Utställning om Animalienavet (**Kötttriksdagen**)
Bygga för nötköttsproduktion (**Lunchseminarie**)

Utställning om Animalienavet (**Mjölkeveckans konferensdag**)
Vad kan navet göra för grisbönder (**Stämman Grisföretagarna**)
Seminarium ”Att erbjuda bete vid torra och blöta förhållanden” (**Årsstämma och lammriksdag**)

Brett nätverkande

För att kunskapsnavet ska bli framgångsrikt krävs bred och djup förankring i branschen och ett nära samarbete med aktörer på alla nivåer. Därför har stort fokus under året fortsatt varit på nätverkande och att skapa och fördjupa samarbeten.

Kunskapsnavets chef har varit styrelseledamot i Landsbygdsnätverket. Navet har även deltagit som aktiv medlem i AKIS analysgrupp samt i de två utförargrupper som under hösten tagit fram rapporter kring lärandekultur och organisatoriskt lärande samt metoder för

effektiv kunskapsinhämtning, delning och användning. Navet har även samarbetat internt inom RISE dels med Sustainimal där vi hjälpt till med fimproduktion, samt med produktion av material, film och podd inom ett projekt för ökad djurvälstånd. För att inhämta aktuell interna-

tionell kunskap om stallbyggnation har navets stallbyggnadsexperter varit på studieresa till USA som sker i början av 2024, som både innehöll besök på World AG Expo i Kalifornien och gårdsbesök. Navets stallbyggnadsexperter besökte även EuroTier i Tyskland.

Urval av besökta arrangemang 2024

Agroväst: Gris - utmaningar och möjligheter
Alnarps Lamm & Fårdag
Borgeby fältdagar
Brunnby Lantbruksdagar
Disputation Kristina Holmström
EuroTier
Food, Trends & Sustainability

Framtidens Jordbruk Gris
Framtidsdag HS Halland
G&Ds nötköttsseminarie
Grisekongres
Gröna mötens lunchseminarie
Jordbruksekonomisk konferens
Ko-konferensen
Kvaegekongres i Herning

Kötttriksdagen 2024
Lantbrukets dag i Riksdagen
Mjölkeveckan
Nordic Feed science conference
Skånskt lamm - en dubblad
produktion på 10 år
Stenhammardagen
Svensk Fågel stämma

Svenska Äggs kontaktdagar
Svenska Äggs stämma
Sveriges Grisföretagares årsstämma
Växadagarna
World AG Expo

KUNSKAPSNÄV:

ANIMALIEPRODUKTION

www.animalienavet.se | info@animalienavet.se